

Lehtotakiainen

Lundkardborre
Arctium nemorosum

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Lehtotakiainen on jopa yli kaksi metriä korkeaksi kasvava ja nimensä mukaisesti lehdoissa viihtyvä kasvi. Se kukkii purppuranpunaisin, pallomaisin mykeröin kesäkuusta syyskuuhun. Lehtotakiaisen erottaa lähilajistaan pikkutakiaisesta (*A. minus*) keskimääräisesti suuremman koon ja isomman ja munanmuotoisen mykerönkukinnan perusteella. Lisäksi lehtotakiaisen kukintoranka on selvästi kaareva, kun taas pikkutakiaisella se on suora. Lehtotakiaisen lehdet ovat varren alaosassa soikeat ja alapuolelta tavallisesti huopamaisesti karvaiset. Laji on kaksivuotinen tai lyhytikäinen monivuotinen, mutta kukkii vain kerran ja kuolee sen jälkeen.

Elinympäristö ja levinneisyys

Lehtotakiainen viihtyy rehevissä ja laidunnetuissa lehdoissa, merenrantojen tervaleppäkorvissa, lehdesniityillä ja joskus myös tulokkaana pihossa ja teiden varsilla. Kasvi hyötyy lievästä kulttuurivaikutuksesta ja saattaa levitä lehtojen halvojen teiden varsille. Lehtotakiaista esiintyy vain Ahvenanmaalla ja Lounais-Suomessa. Lähes kaikki esiintymät ovat pieniä, vain muutamasta yksilöstä koostuvia.

Nykytila ja uhkatekijät

Lehtotakiainen on selvästi taantunut metsälaidunnuksen loputtua, kasvupaikkojen umpeenkasvun seurauksena. Entisiä laidunlehtoja on paikoin istutettu kuuselle, mikä on johtanut lajin häviämiseen eräiltä kasvupaikoiltaan. Avoimien kasvupaikkojen umpeutuminen on nykyisellään lajin suurin yksittäinen uhkatekijä.

Hoitosuosituks

Erityisesti suojeltavan lehtotakiaisen kasvupaikalla ja sen lähiympäristöissä ei tehdä voimakkaita hakkuita ja maanmuokkausta. Valoisuuden lisäämiseksi yksittäisiä puita, kuten varjostavia kuusia voidaan kuitenkin poistaa. Lehtotakiainen hyötyy kasvupaikan säännöllisestä niitosta sekä puuntaimien harventamisesta, ja se onkin runsastunut joillakin kasvupaikoilla säännöllisen niiton ansiosta. Metsänkäsittelyssä lehtotakiainen otetaan huomioon myös siten, ettei kasvustojen päältä ajeta eikä puutavaraa varastoida kasvupaikoille. Hakkuutähteet kuljetetaan pois alueelta. Osa lehtotakiaisen kasvupaikoista saattaa olla metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joiden ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Monien lehtotakiaiselle soveltuvien elinympäristöjen vapaaehtoiseen suojeluun on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Lampinen, R. 1997. Lehtotakiainen - lundkardborre. Teoksessa: Ryttyä, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 68.

Kuva: Jouko Rikkinen, CC BY-NC 4.0, [Pinkka \(helsinki.fi\)](https://www.pinkka.helsinki.fi/)